

СОВЕТ ВЕРХНЕУСЛОНСКОГО
СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ
ВЕРХНЕУСЛОНСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

Ис. Чыгарыш, д.24, с. Верхний Услон,
422810

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ЮГАРЫ ОСЛАН
МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫҢ
ЮГАРЫ ОСЛАН АВЫЛ
ЖИРЛЕГЕ СОВЕТЫ

Чыгарыш, 34-нче йорт, Югары Ослан авылы,
422810

Татарстан Республикасының Югары Ослан муниципаль районы

РЕШЕНИЕ
07.09.2021

КАРАР
№ 12-85

с. Верхний Услон

Югары Ослан муниципаль районы Югары Ослан авыл жирлегенең шәһәр төзелеше проектлаштыруның жирле нормативлары турында

Россия Федерациясе шәһәр төзелеше кодексының 29.4 статьясы нигезендә, Югары Ослан муниципаль районы халкының уңайлы тормыш шартларын тәэмин итүгә һәм жирле әһәмияттәге объектлар белән тәэмин ителешнең мөмкин булган минималь күләмдә исәп-хисап күрсәткечләрен һәм мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган максималь дәрәжәдә файдалану мөмкинлеген исәпләү күрсәткечләрен билгеләүгә юнәлдерелгән озак сроклы шәһәр төзелеше сәясәте булдыру максатларында

Югары Ослан муниципаль районы
Югары Ослан авыл жирлеге Советы
каrar итте:

1. Югары Ослан муниципаль районы Югары Ослан авыл жирлегенең шәһәр төзелеше проектлаштыруның жирле нормативларын расларга(1 кушымта).
2. Югары Ослан муниципаль районы Советының 2017 елның 30 ноябринан 33-158 номерлы карары белән расланган Югары Ослан муниципаль районы Югары Ослан авыл жирлегенең шәһәр төзелеше проектлаштыруның жирле нормативлары үз көчен югалткан дип танырга .
3. Әлеге карарны Югары Ослан муниципаль районының рәсми сайтында һәм Татарстан Республикасының хокукый мәгълүмат рәсми порталында урнаштырырга.
4. Бу карарның үтәлешен Югары Ослан муниципаль районы Югары Ослан авыл жирлеге Советының жир мәсьәләләре, төзекләндерү һәм табигый ресурслар буенча даими комиссиясенә йөкләргә.

Совет рәисе,
Югары Ослан муниципаль районы
Югары Ослан авыл жирлеге Башлыгы

М. Г. Зиатдинов

Татарстан Республикасы
Югары Ослан муниципаль районы
Югары Ослан авыл җирлеге Советының
2021 елның 7 сентябреннән
12-85 номерлы Карарына

кушымта

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЮГАРЫ ОСЛАН МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
ЮГАРЫ ОСЛАН АВЫЛ ҖИРЛЕГЕ ШӘһӘР ТӨЗЕЛЕШЕН
ПРОЕКТЛАШТЫРУ ҖИРЛЕ НОРМАТИВЛАРЫ

2021 ел

ЭЧТӨЛӨК

1. ГОМУМИ НИГЕЗЛӨМӨЛӨР	5
2. ИСЭПЛӨҮ КҮРСӨТКЕЧЛӨРӨН КУЛЛАНУ КАГЫЙДӨЛӨРӨ НӘМ ӨЛКӨСӨ	6
3. ЮГАРЫ ОСЛАН АВЫЛ ЖИРЛЕГЕНӨ КЫСКАЧА ХАРАКТЕРИСТИКА.....	7
4. ТӨП ӨЛӨШ.....	9
4.1. Авыл жирлеге халкын электр, жылылык, газ һәм су белән тээмин итү, ташландык суларны агызу объектлары белән тээмин итүнең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре; авыл жирлеге халкы өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган максималь дәрәжәдә үтемле булуын исәпләү күрсәткечләре	9
4.2. Торак пунктлар чикләрендә автомобиль юллары һәм жирле өһәмияттәге объектларга караган транспорт объектлары белән тээмин ителешнең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре; авыл жирлеге халкы өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган максималь дәрәжәдә файдаланылуының исәп-хисап күрсәткечләре	10
4.3. Авыл жирлеге халкының социаль яклауга мохтаж гражданның хокукларын тээмин итү максатларында гамәлгә ашырыла торган торак төзелеше объектлары белән тээмин ителешнең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре; авыл жирлеге халкы өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган максималь дәрәжәдә файдаланылуының исәп-хисап күрсәткечләре .	11
4.4. Авыл жирлеге халкының ял итү, массакуләм ял итү, ял итү объектлары белән тээмин ителешнең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре; авыл жирлеге халкы өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган кадәр мөмкин булган дәрәжәдә файдаланылуының исәп-хисап күрсәткечләре	12
4.5. Авыл жирлеге халкының физик культура һәм массакуләм спорт объектлары белән тээмин ителешнең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре; авыл жирлеге халкы өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган максималь дәрәжәдә үтемле булуын исәпләү күрсәткечләре	13
4.6. Исәп-хисап күрсәткечләре халыкны мәгълүматлаштыру һәм элемент объектлары белән тээмин итүнең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсе авыл халык өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган максималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре; авыл жирлек	13
4.6.1. Авыл жирлеге халкын мәгълүматлаштыру һәм элемент объектлары белән тээмин итүнең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләрен 7 таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.....	13
4.7. Авыл жирлеге халкының көнкүреш калдыкларын жыю һәм чыгару объектлары белән тээмин ителешнең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре; авыл жирлеге халкы өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган кадәр мөмкин булган дәрәжәдә файдаланылуының исәп-хисап күрсәткечләре	14
4.8. Авыл жирлеге халкын төзекләндерү һәм яшелләндерү объектлары белән тээмин итүнең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре; авыл жирлеге халкы өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган кадәр мөмкин булган дәрәжәдә файдаланылуының исәп-хисап күрсәткечләре.....	14
4.9. Авыл жирлеге халкының ритуаль хезмәтләре күрсәтү объектлары белән тээмин ителешнең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре; авыл жирлеге халкы өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булганның максималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре	14

4.10. Авыл жирлеге халкын социаль тээмин итү һәм социаль яклау объектлары белән тээмин итүнең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенең исәп-хисап күрсәткечләре; авыл жирлеге халкы өчен мондый объектларның территорияль яктан мөмкин булган кадәр үтемле булуын исәпләү күрсәткечләре	15
5. АВЫЛ ЖИРЛЕГЕ ХАЛКЫНЫҢ ЖИРЛЕ ӘҺӘМИЯТТӨГЕ ОБЪЕКТЛАРГА БУЛГАН ИХТЫЯЖЫН БИЛГЕЛӘУ, ӘЛЕГЕ ОБЪЕКТЛАРНЫ УРНАШТЫРУ БУЕНЧА ТӘКЪДИМНӘР	16
5.1. Авыл жирлеге халкының электр, жылылык, газ һәм су белән тээмин итү, ташландык суларны агызу объектларында норматив ихтыяжын билгеләү, әлеге объектларны урнаштыру буенча тәкъдимнәр	16
5.2. Авыл жирлеге халкының торак пунктлар чикләрендә урнашкан транспорт объектларында, әлеге объектларны урнаштыру буенча норматив ихтыяжын билгеләү буенча тәкъдимнәр	19
5.3. Торак төзелеше объектларын урнаштыру буенча тәкъдимнәр	22
5.3.1. Торак төзелеше һәм торак төзелеше төрләренең исәп-хисап күрсәткечләре гамәлдәге һәм фаразлана торган социаль-демографик вазгыятьне һәм халыкның керем дәрәжәсен исәпкә алып башкарылырга тиеш.....	22
5.4. Авыл жирлеге халкының мәдәният, массакүләм ял, ял, физик культура һәм массакүләм спорт объектларында норматив ихтыяжын билгеләү, әлеге объектларны урнаштыру буенча тәкъдимнәр	22
5.5. Мәгълүматлаштыру һәм элемтә объектларын урнаштыру буенча тәкъдимнәр	23
5.6. Авыл жирлеге халкының көнкүреш калдыкларын жыю һәм чыгару объектларында норматив ихтыяжын билгеләү, әлеге объектларны урнаштыру буенча тәкъдимнәр....	23
5.7. Авыл жирлеге халкының төзекләндерү һәм яшелләндерү объектларында норматив ихтыяжын билгеләү, әлеге объектларны урнаштыру буенча тәкъдимнәр....	24
5.8. Зиратларны урнаштыру буенча тәкъдимнәр	25
5.8.5. Яңа жирләү урыннары булдыру, гамәлдәге жирләү урыннарын реконструкцияләү экологик һәм санитар-гигиена экспертизасы уңай бәяләмәсе булганда мөмкин.	25
6. ИСӘП-ХИСАП КҮРСӘТКЕЧЛӨРЕН НИГЕЗЛӘУ БУЕНЧА МАТЕРИАЛЛАР	26

1. ГОМУМИ НИГЕЗЛӘМӘЛӘР

1.1. Югары Ослан муниципаль районы Югары Ослан авыл жирлегенең шәһәр төзелеше проектлаштыруның жирле нормативлары (алга таба – нормативлар) Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы законнары һәм Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районының норматив-хокукий актлары нигезендә эшләнгән.

1.2. Әлеге нормативлар белән жайга салынмаган мәсьәләләр «Техник жайга салу турында» 2002 елның 27 декабренән 184-ФЗ номерлы Федераль закон таләпләре нигезендә Россия территориясендә гамәлдә булган законнар һәм норматив-техник документлар белән жайга салына.

1.3. Әлеге нормативлар, оештыру-хокукий формаларына бәйсез рәвештә, Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районы Югары Ослан авыл жирлеге территориясендә үз эшчәнлеген алып баручы барлык шәһәр төзелеше эшчәнлегенә субъектлары өчен мәжбүри.

1.4. Шәһәр төзелеше проектларының жирле нормативларын раслау, аларга үзгәрешләр кертү федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районы Югары Ослан авыл жирлеге жирле үзидарә органнарының норматив хокукий актлары нигезендә гамәлгә ашырыла.

1.5. Әлеге нормативлар авыл жирлеге халкының жирле әһәмияттәге объектлар белән тәэмин ителешенең минималь рәхсәт ителгән дәрәжәсенең исәп-хисап күрсәткечләрен; авыл жирлеге халкы өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булганның максималь рәхсәт ителгән дәрәжәсенең исәп-хисап күрсәткечләрен билгели.

1.6. Исәп-хисап күрсәткечләре билгеләнә торган жирле әһәмияттәге авыл жирлеге объектларына авыл жирлеге халкының тәэмин ителешенең минималь рәхсәт ителгән дәрәжәсе һәм авыл жирлеге халкы өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган максималь дәрәжәдә үтемле булуын исәпләү күрсәткечләре түбәндәге өлкәләргә караган объектлар керә:

Халыкны электр, жылылык, газ һәм су белән тәэмин итү, ташландык суларны агызу;

авыл жирлекләре чикләрендә жирле әһәмияттәге автомобиль юллары, жирле әһәмияттәге транспорт объектлары;

социаль яклауга мохтаж гражданның хокукларын тәэмин итү максатларында гамәлгә ашырыла торган торак төзелешен үстерүгә дөүләт ярдәме;

мәдәния, массакуләм ял, ял;

мәгълүматлаштыру һәм элементә;

физик культура һәм массакуләм спорт;

көнкүреш калдыкларын жыю һәм чыгару;

төзекләндерү һәм яшелләндерү;

ритуаль хезмәтләр күрсәтү;

социаль тәэмин итү һәм социаль яклау.

1.7. Нормативлар үз эченә түбәндәге өлешләргә ала:

төп өлеш (авыл жирлеге халкының жирле әһәмияттәге объектлар белән тәэмин ителешенең минималь рәхсәт ителгән дәрәжәсенең исәп-хисап күрсәткечләре; авыл жирлеге халкы өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган кадәр үтемле булуы дәрәжәсенең исәп-хисап күрсәткечләре);

нормативларның төп өлешендә булган исәп-хисап күрсәткечләрен нигезләү буенча материаллар;

нормативларның төп өлешендә булган исәп-хисап күрсәткечләрен куллану кагыйдәләре һәм өлкәсе;

авыл җирлеге халкының җирле әһәмияттәге объектларга булган ихтыяжын билгеләү, әлеге объектларны урнаштыру буенча тәкъдимнәр;

авыл җирлегенең кыскача характеристикасы.

2. ИСӘПЛӘУ КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕН КУЛЛАНУ КАГЫЙДӘЛӘРЕ ҺӘМ ӨЛКӘСЕ

2.1. Әлеге нормативлар белән билгеләнгән исәп-хисап күрсәткечләре Югары Ослан авыл җирлеген территорияль планлаштыру документларын әзерләгәндә, килештергәндә, раслаганда һәм тормышка ашырганда, Югары Ослан авыл җирлеге территорияләренә карата эшләнә торган территорияне планлаштыру документларында кулланыла.

2.2. Шәһәр төзелешен проектлаштыру нормативлары дәүләт һакимияте һәм җирле үзидарә органнары, шәһәр төзелеше эшчәнлеге турындагы законнарның үтөлешен тикшереп торы һәм күзәтү органнары тарафыннан карарлар кабул итү өчен кулланыла.

2.3. Җирлекнең җирле әһәмияттәге объектлары исемлеге, авыл җирлеге халкының минималь тәэмин ителүчәнлеге дәрәжәсенең исәп-хисап күрсәткечләре һәм әлеге нормативларның төп өлешендә китерелгән авыл җирлеге халкы өчен мондый объектларның территорияль яктан мөмкин булган максималь үтемле булу дәрәжәсенең исәп-хисап күрсәткечләре үтөлү өчен мәҗбүри булып тора.

2.4. Гамәлдәге норматив документларны, шул исәптән әлеге нормативларда сылтама бирелә торган документларны юкка чыгарганда һәм (яки) үзгәрткәндә гамәлдән чыгарылган нормаларга таянып эш итәргә кирәк.

3. ЮГАРЫ ОСЛАН АВЫЛ ЖИРЛЕГЕНӘ КЫСКАЧА ХАРАКТЕРИСТИКА

3.1. Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районы ЮГАРЫ ОСЛАН авыл жирлеге территориясенең кыскача характеристикасы шулай ук халыкның саны, тыгызлыгы һәм социаль-демографик составы турында мәғлүматлар, жирлекнең башка характерлы үзенчәлекләре 1 таблицادا китерелгән.

1 таблица

№ т/б	Күрсәткечнең атамасы	Сыйфатлама
1	Авыл жирлеге территориясенең муниципаль район һәм Татарстан Республикасы структурасында урнашуы	Югары Ослан авыл жирлеге Югары Ослан муниципаль районының төньяк-көнчыгыш өлешендә, Татарстан Республикасының көнбатыш өлешендә урнашкан
2	Авыл жирлеге чикләрендәге территориянең гомуми мәйданы, га	6100
3	Авыл жирлеге составына керүче торак пунктлар исемлеге	Югары Ослан авылы Киров исемендәге поселок Студенец авылы
4	2021 елның 1 гыйнварына даими халык саны	
	барлыгы, кеше	5208
6	2021 елның 1 гыйнварына халыкның яшь структурасы.	
	хезмәт яшеннән яшьрәк халык, кеше	1146
	эшкә яраклы халык	2403
	эш яраклылык яшеннән өлкәнрәк халык, кеше	1659
7	2025 елга даими халык саны фаразы	
	барлыгы, кеше	5362
7	шул исәптән, торак пунктлары буенча, кеше:	
	- Югары Ослан авылы	5000
	- Киров исемендәге поселок	350
	- Студенец авылы	12

8	2021 елның 1 гыйнварына авыл җирлегенең торак фонды	
	барлыгы, мең кв. метр торак мәйданы	186,1
9	Халыкның торак белән тәэмин ителеше дәрәжәсе, кв.м / кеше.	35,7
10	Авыл җирлеге территориясендә табигый-климат шартлары	
	климат районы (климатик районлаштыру картасы нигезендә төзелеш өчен)	IV
	сейсмик куркыныч дәрәжәсе (баллар)	5 – 6
	табигать-климат шартларына гомуми бәя	уңайлы

4. ТӨП ӨЛЕШ

4.1. Авыл жирлеге халкын электр, жылылык, газ һәм су белән тээмин итү, ташландык суларны агызу объектлары белән тээмин итүнең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенең исәп-хисап күрсәткечләре; авыл жирлеге халкы өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган максималь дәрәжәдә үтемле булуын исәпләү күрсәткечләре;

4.1.1. Торак пунктларны тәзү буенча инженерлык жиһазлары системасын территориаль планлаштыру документлары һәм су белән тээмин итү, канализация, электр, жылылык һәм газ белән тээмин итү схемалары нигезендә проектларга кирәк, ул билгеләнгән тәртиптә эшләнгән һәм расланган.

Өлеге тармак схемаларында технологиянең, егәрлекнең, инженерлык челтәрләренең күләмнәренең принципияль мәсьәләләре хәл ителергә тиеш, схеманы гамәлгә ашыру чираты буенча киңәшләр бирелде.

4.1.2. Күрсәтелгән исәп-хисап күрсәткечләре 2 таблицада китерелгән.

2 таблица

№ т/б	Объект исеме	Халыкның тээмин ителешенең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсе	Халык өчен территориаль үтемлекнең максималь рөхсәт ителә торган дәрәжәсе
1	Электр белән тээмин итү системасы объектлары: электр трансформатор подстанцияләре, бүлү пунктлары, төрле көчәнешләрдәге электр челтәрләре	торак һәм жәмәгать биналарының электр энергиясе белән 100 процент тээмин ителеше; торак урамнарның 100 процент яктыртылышы	билгеләнми
2	Жылылык белән тээмин итү системасы объектлары, шул исәптән: үзәкләштерелгән: котельныйлар, жылылык электростанцияләре, жылылык челтәрләре; үзәкләштерелмәгән: автоном һәм индивидуаль котельныйлар, фатир жылылык генераторлары, жылылык челтәрләре	торак һәм ижтимагый биналарның жылылык энергиясе белән 100 процент тээмин ителеше	билгеләнми

3	<p>Үзөклөштөрөлгөн газ белән тээмин итү системасы объектлары:</p> <p>газ бүлү һәм газ тутыру станцияләре һәм пунктлары, газ жайга салу пунктлары, газ бүлү чөлтөрлөре</p>	<p>Торак биналарны газ белән тээмин итү 100% *</p>	<p>билгеләнми</p>
4	<p>Үзөклөштөрөлгөн су белән тээмин итү системасы объектлары:</p> <p>су белән тээмин итү чыганақлары, су алу корылмалары, су саклау өчен савытлар, суүткөргөчлөр</p>	<p>торак һәм ижтимағый биналарны су белән тээмин итү 100%</p>	<p>билгеләнми</p>
5	<p>Су бүлү системасы объектлары**, шул исәптән:</p> <p>үзөклөштөрөлгөн:</p> <p>чистарту корылмалары, канализация насос станцияләре, канализация торбалары;</p> <p>үзөклөштөрөлмөгөн:</p> <p>локаль чистарту корылмалары, атланма станцияләре, канализация торбалары</p>	<p>торак һәм ижтимағый биналарның 100 процент тээмин ителеше</p>	<p>билгеләнми</p>

* халык саны 3 меңнән артык булган авыл торак пунктлары өчен торак биналарны стационар электр плитәләре белән жиһазлаганда газ белән тээмин итү системаларының булмавы рөхсәт ителә

** исәп-хисап күрсәткөчләре яңгыр канализациясенә кагылмый

4.2. Торак пунктлар чикләрендә автомобиль юллары һәм жирле әһәмияттәге объектларга караган транспорт объектлары белән тээмин ителешнең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткөчләре; авыл жирлегә халқы өчен мондый объектларның территорияль яктан мөмкин булган максималь дәрәжәдә файдаланылуының исәп-хисап күрсәткөчләре;

4.2.1. Автомобиль транспорты барлык биналарга һәм корылмаларга да барып җитәргә тиеш.

4.2.2. Авыл жирлегә халқы өчен җәмәгать транспорты тукталышларының территорияль яктан мөмкин булган дәрәжәдә үтемле булуын исәпләү күрсәткөчләрен

3 таблица нигезендә кабул итәргә кирәк. Авыл җирлеге халкының әлеге объектлар белән тәмин ителешнең минималь рәхсәт ителгән дәрәжәсенең исәп-хисап күрсәткечләре билгеләнми.

3 таблица

№ т/б	Объект исеме	Халык өчен территориаль үтемлекнең максималь рәхсәт ителә торгандәрәжәсе (метр)
1	Тукталыш пунктлары, тулаем алганда, торак пункт буенча	500
халык саны 3 меңнән артык булган авыл торак пунктлары өчен:		
2	Жәмәгать үзәгендә тукталыш пунктлары	250
3	Житештерү зоналарында тукталыш пунктлары	400*
4	Массакүләм ял һәм спорт зоналарында тукталыш пунктлары	800 **
5	Азкатлы торак төзелеше территориясендә эчке элементлар өчен тукталыш пунктлары: яшәу урыннарыннан массакүләм йөрү объектларыннан	200
		250

* күрсәткеч жәяүлеләр өчен тукталыш пунктына кадәр юл йөрү предприятиеләреннән максималь ераклык булуын аңлата

** әлеге күрсәткеч жәяүлеләр өчен иң күп ял итү һәм спорт объекты ишегеннән тукталыш пунктына кадәр мөмкин кадәр ерак булуын аңлата

4.3. Авыл җирлеге халкының социаль яклауга мохтаж гражданның хокукларын тәмин итү максатларында гамәлгә ашырыла торган торак төзелеше объектлары белән тәмин ителешнең минималь рәхсәт ителгән дәрәжәсенең исәп-хисап күрсәткечләре; авыл җирлеге халкы өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган максималь дәрәжәдә файдаланылуының исәп-хисап күрсәткечләре;

4.3.1. Күрсәтелгән исәп-хисап күрсәткечләрен 4 таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

4 таблица

№ т/б	Объект исеме	Халыкның тәмин ителешенең минималь рәхсәт ителгән дәрәжәсе (кв.м / кеше)		Халык өчен территориаль үтемлекнең максималь рәхсәт ителә торган дәрәжәсе
		2015 ел	2025 ел	
1	Авыл торак пунктларында торак биналар	23,1	26,4	билгеләнми

Искәрмә.

Киләчәктә исәп-хисап күрсәткечләре 2025, 2035 елларда ирешелгән торак урыннарының гомуми мәйданы белән тәэмин ителешнең факттагы минималь дәрәжәсен исәпкә алып корректлана.

4.4. Авыл җирлеге халкының ял итү, массакуләм ял итү, ял итү объектлары белән тәэмин ителешнең минималь рәхсәт ителгән дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре; авыл җирлеге халкы өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган кадәр мөмкин булган дәрәжәдә файдаланылуының исәп-хисап күрсәткечләре;

4.4.1. Күрсәтелгән исәп-хисап күрсәткечләрен 5 таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

5 таблица

№ т/б	Объект исеме	Халыкның тәэмин ителешенең минималь рәхсәт ителгән дәрәжәсе	Халык өчен территориаль үтемлекнең максималь рәхсәт ителә торган дәрәжәсе
1	Клуб учреждениеләре халык саны түбәндәгечә булган торак пунктлар өчен: 0,2 – 1 мең кеше. 1 – 3 мең кеше. 3-5 мең кеше. 5-10 мең кеше.	300 урын 300-230 урын 230-190 урын 190-140 урын	билгеләнми
2	Халык саны түбәндәгечә булган авыл җирлекләре өчен авыл китапханәсе:		
	1 – 3 мең кеше.	6-7,5 мең саклау берәмлеге; 1000 кешегә 5-6 урын	билгеләнми
	3-5 мең кеше.	5-6 мең саклау берәмлеге; 1000 кешегә 4-5 урын	
5-10 мең кеше.	4,5-5 мең саклау берәмлеге; 1000 кешегә 3-4 урын		

Искәрмә.

1. Азрак исәп-хисап күрсәткечен зур торак пунктлар өчен кабул итәргә кирәк.

2. Халык саны 1,5 меңнән артык кеше булган авыл торак пунктлары (район үзәкләре һәм үзәкләре) өчен объектларның санын, составын һәм сыйдырышлылыгын билгеләгәндә, 30 минутлык жәяүлеләр йөри алырлык зонада урнашкан башка торак пунктлардан килгән халыкны өстәмә рәвештә исәпкә алырга кирәк.

3. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2009 елның 26 гыйнварыннан 42 номерлы карары нигезендә, 2019 елга кадәр клуб учреждениеләре һәм китапханә хезмәтләре белән тәэмин ителешнең социаль гарантияләре дәрәжәсе гамәлдәге тәэмин ителеш дәрәжәсендә кабул ителә.

4.5. Авыл җирлеге халкының физик культура һәм массакуләм спорт объектлары белән тәэмин ителешенең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенең исәп-хисап күрсәткечләре; авыл җирлеге халкы өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган максималь дәрәжәдә үтемле булуын исәпләү күрсәткечләре;

4.5.1. Күрсәтелгән исәп-хисап күрсәткечләрен 6 таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

6 таблица

№ т/б	Объект исеме	Халыкның тәэмин ителешенең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсе	Халык өчен территориаль үтемлекнең максималь рөхсәт ителә торган дәрәжәсе
1	Спорт заллары	1000 кешегә 350 кв. метр идән майданы	билгеләнми
2	Яссылык спорт корылмалары	1000 кешегә 1950 кв. метр	билгеләнми

4.6. Исәп-хисап күрсәткечләре халыкны мәгълүматлаштыру һәм элемент объектлары белән тәэмин итүнең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсе авыл халык өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган максималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенең исәп-хисап күрсәткечләре; авыл җирлек

4.6.1. Авыл җирлеге халкын мәгълүматлаштыру һәм элемент объектлары белән тәэмин итүнең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенең исәп-хисап күрсәткечләрен 7 таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

7 таблица

№ т/б	Объект исеме	Үлчәү берәмлеге	Халыкның тәэмин ителешенең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсе
1	Почта элементәсе бүлеге	объектлар авыл җирлегенә	1

4.6.2. Авыл җирлеге халкы өчен мәгълүматлаштыру һәм элемент объектларының территориаль яктан мөмкин булган дәрәжәдә файдаланылуының исәп-хисап күрсәткечләре билгеләнми.

4.7. Авыл жирлеге халкының көнкүреш калдыкларын жыю һәм чыгару объектлары белән тәэмин ителешнең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенең исәп-хисап күрсәткечләре; авыл жирлеге халкы өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган кадәр мөмкин булган дәрәжәдә файдаланылуының исәп-хисап күрсәткечләре

4.7.1. Көнкүреш калдыкларын жыю һәм чыгару объектлары исемлеге, мондый объектларның урнашуы Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районы Югары Ослан авыл жирлеге территориясен санитар чистартуның Генераль схемасы нигезендә кабул ителә.

4.7.2. Авыл жирлеге халкы өчен каты көнкүреш калдыкларын жыю өчен контейнер майданчыкларының территориаль яктан мөмкин булган кадәр үтемле булуы (яшәү урыннарыннан, балалар һәм дөвалау-профилактика учреждениеләреннән, спорт майданчыкларынан, ял итү урыннарыннан ераклык) буенча исәп-хисап күрсәткечен 100 метр күләмендә кабул итәргә кирәк.

4.8. Авыл жирлеге халкын төзекләндерү һәм яшелләндерү объектлары белән тәэмин итүнең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенең исәп-хисап күрсәткечләре; авыл жирлеге халкы өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган кадәр мөмкин булган дәрәжәдә файдаланылуының исәп-хисап күрсәткечләре

4.8.1. Авыл жирлеге халкының гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр белән тәэмин ителешенең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенең исәп-хисап күрсәткечләрен 8 таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

8 таблица

№ т/б	Объект исеме	Халыкның тәэмин ителешенең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсе (кв. метр / кеше)	Халык өчен территориаль үтемлекнең максималь рөхсәт ителә торган дәрәжәсе
1	Авыл торак пунктларында гомуми кулланылыштагы яшелләндерелгән территорияләр	12	билгеләнми

Искәрмә.

Урманнар тирә-юнендә урнашкан торак пунктлар өчен эре елгаларның һәм сулыкларның яр буе зоналарында, гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләрнең майданы 20% ким булмаска тиеш.

4.9. Авыл жирлеге халкының ритуаль хезмәтләре күрсәтү объектлары белән тәэмин ителешнең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенең исәп-хисап күрсәткечләре; авыл жирлеге халкы өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булганның максималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенең исәп-хисап күрсәткечләре

4.9.1. Күрсәтелгән исәп-хисап күрсәткечләрен 9 таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

9 таблица

№ т/б	Объект исеме	Халыкның тээмин ителешенең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсе (га/1 мең кеше)	Халык өчен территориаль үтемлеккенең максималь рөхсәт ителә торган дәрәжәсе
1	Традицион күмү зираты	0,24	билгеләнми

4.10. Авыл җирлеге халкын социаль тээмин итү һәм социаль яклау объектлары белән тээмин итүнең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенең исәп-хисап күрсәткечләре; авыл җирлеге халкы өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган кадәр үтемле булуын исәпләү күрсәткечләре

4.10.1. Инвалидларның шәхси автотранспортын даими саклау урыннары белән тээмин ителеш дәрәжәсе җиңел автомобильләренең даими саклау урыннарының гомуми саныннан 10% (ләкин 1 урыннан да ким булмаган), шул исәптән инвалидларның кресло-коляскалы автомобильләре өчен махсус урыннарның 5% тигез булырга тиеш.

Инвалидларның шәхси автотранспортын вакытлыча саклау урыннары белән тээмин итү дәрәжәсен учреждениеләр һәм хезмәт күрсәтү предприятиеләре янында җиңел автомобильләргә кыска вакытлы саклау өчен ачык мәйданчыкларда 10% (ләкин 1 урыннан да ким булмаган) кабул итәргә кирәк.

5. АВЫЛ ЖИРЛЕГЕ ХАЛКЫНЫҢ ЖИРЛЕ ӘНӘМИЯТТӘГЕ ОБЪЕКТЛАРГА БУЛГАН ИХТЫЯЖЫН БИЛГЕЛӘУ, ӘЛЕГЕ ОБЪЕКТЛАРНЫ УРНАШТЫРУ БУЕНЧА ТӘКЪДИМНӘР

5.1. Авыл жирлеге халкының электр, жылылык, газ һәм су белән тәэмин итү, ташландык суларны агузу объектларында норматив ихтыяжын билгеләү, әлеге объектларны урнаштыру буенча тәкъдимнәр

5.1.1. Электр белән тәэмин итү системаларын проектлауны «Торак һәм жәмәгать биналарының электр җайланмаларын проектлау һәм монтажлау» СП 31-110-2003 таләпләренә туры китереп билгеләнә торган электр чыганақларына электр йөкләнеше күрсәткечләре нигезендә (6 бүлек), «ФСК ЕЭС» ААҖнең техник сәясәте турындагы 2006 елның 2 июнендәге Нигезләмә нигезендә гамәлгә ашырырга кирәк (2 бүлек) .

Алдан исәп-хисаплар ясау өчен торак пунктлар территорияләренең чагыштырма исәп-хисап йөкләнешенең эреләнгән күрсәткечләрен 10 таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

10 таблица

Халык саны (мең кеше)	Торак пункт					
	плиталар белән табигый газда (кВт/кеше)			стационар электр плитәләре белән (кВт/кеше)		
	тулаем алганда, торак пункт буенча	шул исәптән:		тулаем алганда, торак пункт буенча	шул исәптән:	
үзәк		микрорайоннар /төзелеш кварталлары	үзәк		микрорайоннар /төзелеш кварталлары	
3 – 50	0,43	0,55	0,40	0,52	0,65	0,50
кимендә 3	0,41	0,51	0,39	0,50	0,62	0,49

Искәрмә.

1. Торак пунктта газ һәм электр плитәләре булган торак йортлар булса, күрсәткечләр алар белән чагыштырганда интерполяция ысулы белән билгеләнә.

2. Торак пункт үзәге төшенчәсе дигәндә төрле административ, мәдәни, уку учреждениеләре, сәүдә һәм жәмәгать туклануы предприятиеләре тупланган территорияне аңларга кирәк.

3. Таблицада вак сәнәгать предприятиеләренән йөкләмәләр исәпкә алынмаган.

Аларны исәпкә алу өчен түбәндәге коэффициентларны кулланырга кирәк:

табигый газда плитәләр куелган торак пунктлар өчен: 1,2-1,6;

стационар электр плитәләре булган торак пунктлар өчен: 1,1-1,5.

Күбрәк зурлыкны торак пункт үзәге территориясендә кабул итергә кирәк.

Электр энергиясен бүлү системасының көчәнешен сайлау, перспективалы электр йөкләнешләренең үсешен анализлауны исәпкә алып, Татарстан Республикасының бүлү электр челтәре комплексы челтәрләренең перспективалы үсеше схемасы нигезендә гамәлгә ашырылырга тиеш.

Торак пунктларның электр челтәрләренең киеренкелеге исәп-хисап чоры һәм энергия системасында көчәнешләр системасы чикләрендә аларны үстерү концепциясен исәпкә алып сайлана: 35 – 110 – 220 – 500 яки 35 – 110 – 330 – 750 кВ.

Электр белән тәмин итү системасының көчәнеше, энергия трансформациясе баскычларының иң аз санын исәпкә алып, сайлап алынырга тиеш. Яқындагы вакыт чорына 35-110/10 кВ көчәнешләр системасы иң максатка ярашлы булып тора.

Торак пунктлар территорияләрендә трансформатор подстанцияләрен һәм бүлү жайланмаларын проектлауны электр жайланмаларын урнаштыру Кагыйдәләре һәм 2006 елның 2 июнендәге «ФСК ЕЭС» ААҖнең техник сәясәте турындагы Нигезләмәнең 2 бүлгә таләпләре нигезендә гамәлгә ашырырга кирәк.

Трансформатор подстанцияләре, бүлү жайланмалары һәм торак төзелеше территориясендә урнашкан кабельләргә һава электр линияләре күчү пунктлары ябык типтагы проектларга тәкъдим ителә.

5.1.2. Яңа жылылык белән тәмин итү системаларын проектлау һәм төзү, гамәлдәге жылылык белән тәмин итү системаларын реконструкцияләү һәм үстерү авыл жирлеген жылылык белән тәмин итүнең расланган схемасы нигезендә гамәлгә ашырылырга тиеш.

Жылылык белән тәмин итү системаларын проектлауны кулланучыларның жылылык белән тәмин итү ышанычлылыгын исәпкә алып, «Жылылык челтәрләре» СНиП 41-02-2003 (5 бүлек), ГОСТ Р 54964-2012 «Туры килү-килмәүне бәяләү. Күчмәсез милек объектларына экологик таләпләр» (А кушымтасы) таләпләре нигезендә билгеләнә торган исәпләү жылылык йөкләнеше күрсәткечләре нигезендә гамәлгә ашырырга кирәк. -

Торак пунктлар территорияләрендә үзәкләштерелгән жылылык белән тәмин итү чыганаclarын коммуналь-склад һәм житештерү зоналарында, жылылык йөкләнеше үзәкләрендә урнаштырырга киңәш ителә.

Жылылык белән тәмин итү чыганаclarын, жылылык пунктларын урнаштыру акустик исәп-хисаплар белән нигезләнәргә тиеш.

Трассаларны һәм жылылык челтәрләрен салу ысулларын «Жылылык челтәрләре» СНиП 41-02-2003 (9 бүлек), СП 42.13330.2016 "СНиП 2.07.01-89 * Шәһәр Төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү" таләпләренә туры китереп карарга кирәк.

5.1.3. Газ белән тәмин итүнең гамәлдәге системаларын проектлау һәм төзү, реконструкцияләү һәм үстерү «Газ бүлү системалары» СНиП 42-01-2002 таләпләренә туры китереп Татарстан Республикасын газ белән тәмин итү һәм газлаштыруның Генераль схемасы нигезендә, торак-коммуналь хужалыкны, сәнәгать һәм башка оешмаларны газлаштыру буенча республика программалары нигезендә гамәлгә ашырылырга тиеш.

Авыл торак пунктлары өчен газ куллануның эреләндерелгән күрсәткечен бер кешегә елына 220 куб. м күләмендә кабул итәргә кирәк.

Газ бүлү һәм газ тугыру станцияләре торак пунктлардан читтә урнашырга тиеш.

Газ өстәмә пунктларны торак пунктның торак төзелеше территориясеннән читтә, аскы яктан урнаштырырга кирәк.

Газ бүлү челтәрендә газ басымын киметү һәм жайга салу өчен газ жайга салу (блоклы яки шкафлы) пунктларын проектларга кирәк.

Газ жиберү пункттын район үзәгендә, район йөкләнеш үзәгенә мөмкин кадәр яқын урнаштырырга кирәк.

Торак пунктларда аерым торучы газ жайга салучы пунктларны биналар һәм корылмаларга кадәр билгеле бер ераклыкта урнаштырырга кирәк:

газ регулятор пунктына кәргән урынында газ басымы 0,6 МПа булганда – 10 метр;

газ регулятор пунктына кергән урынында газ басымы 0,6 – 1,2 МПа булганда – 15 метр.

5.1.4. Торак пунктларны су белән тәэмин итү системаларын проектлау, шул исәптән су белән тәэмин итү чыганаclarын сайлау, су алу корылмаларын урнаштыруны СП 30.13330.2020 "СНиП 2.04.01-85* эчке суүткәргеч һәм биналарны канализацияләү". СП 31.13330.2012 актуальләштерелгән редакциясе СНиП 2.04.02-84 *«Су белән тәэмин итү. Тышкы челтәрләр һәм корылмалар», СП 42.13330.2016 "СНиП 2.07.01-89 * Шәһәр Төзелеше. Шәһәр һәм авыл җирлекләрен планлаштыру һәм төзү", СанПиН 1.2.3685-21 "Кеше өчен яшәү тирәлегенә факторларының иминлеген һәм (яки) зыянсызлыгын тәэмин итүгә карата гигиена нормативлары һәм таләпләр", СанПиН 2.1.3684-21 "Шәһәр һәм авыл җирлекләре территорияләрен карап тотуга, су объектларына, эчәргә яраклы су һәм эчәргә яраклы су белән тәэмин итүгә, атмосфера һавасына, туфракка, торак биналарга, җитештерү, жәмәгать биналарынан файдалануга, санитария-эпидемияләргә каршы (профилактика) чаралар оештыру һәм үткөрү, ГОСТ 2761-84* «Үзәкләштерелгән хужалык-эчәр су белән тәэмин итү чыганаclarы. Гигиеник, техник таләпләр һәм сайлау кагыйдәләре», «Су белән тәэмин итү һәм эчәргә яраклы су белән тәэмин итү чыганаclarын санитар саклау зоналары» СанПин 2.1.4.1110-02 таләпләренә туры китереп башкарырга кирәк.

Халыкның хужалык-эчәргә яраклы ихтыяжлары өчен тәүлеклек уртача (бер ел эчендә) куллануның эреләндерелгән күрсәткечен күләмдә кабул итәргә кирәк:

эчке суүткәргеч һәм канализация белән тәэмин ителгән биналар өчен ванналар һәм җирле су җылыткычлар белән тәэмин ителгән – бер кешегә тәүлегенә 200 литр.

Су алу корылмаларының тибын һәм схемасын территориянең геологик, гидрогеологик һәм санитар шартларынан чыгып сайларга кирәк.

Су челтәрләрен божра белән проектларга кирәк. Суүткәргечләрнең тупик линияләрен куллану рәхсәт ителә:

авария вакытында су белән тәэмин итүдә өзеклек булган очракта җитештерү ихтыяжларына су бирү өчен;

торбаларның диаметры 100 мм дан артмаган хужалык-эчәргә яраклы ихтыяжларына су бирү өчен;

янгынга каршы яисә хужалык-янгынга каршы ихтыяжларга, линия озынлыгына 200 метрдан да артык булмаган озынлыкта янгын сүндерүгә карамастан, су бирү өчен.

Бина һәм корылмаларның эчке суүткәргеч челтәрләре белән тышкы су челтәрләрен божралау рәхсәт ителми.

5.1.5. Торак пунктларның канализация системаларын проектлауны СП 30.13330.2020 "СНиП 2.04.01-85* Эчке суүткәргеч һәм биналарны канализацияләү", СП 32.13330 2018 "СНиП 2.04.03-85 Канализация. Тышкы челтәрләр һәм корылмалар", СП 42.13330.2016 "СНиП 2.07.01-89 * Шәһәр Төзелеше. Шәһәр һәм авыл җирлекләрен планлаштыру һәм төзү" таләпләренә туры китереп карарга кирәк.

Көнкүреш суларын тәүлеклеклек уртача су белән тәэмин итү, территориягә су сибүгә һәм яшел утыртмаларга су тотуны исәпкә алмыйча, тәүлеклеклек су куллануга тигез дәрәжәдә кабул ителә.

Территориаль планлаштыру документларын эшлөгәндә авыл торак пунктлары өчен тәүлеклеклек уртача (бер елга) су бүлүнә 1 кешегә тәүлегенә/150 л. кабул итү рәхсәт ителә.

Агып төшүче суларның чистарту корылмалары майданын елның жылы чорында торак пунктны торак төзелешенә карата өстенлек итүче җилләр өчен билгеләнгән яктан су агымы буенча түбәнрәк юнәлештә урнаштырырга кирәк.

5.2. Авыл жирлеге халкының торак пунктлар чикләрндө урнашкан транспорт объектларында, әлеге объектларны урнаштыру буенча норматив ихтыяжын билгеләү буенча тәкъдимнәр

5.2.1. Торак пунктлар территориясендә урамнар һәм юллар челтәренәң үткөрүчәнлек мөмкинлеге автомобильләштерү дәрәжәсеннән чыгып билгеләнә.

2025 елга кадәр исәпләнгән вакытка авыл торак пунктлары өчен 1000 кешегә 440 автомобиль кабул итәргә кирәк.

5.2.2. Магистраль урамнарда һәм җайга салына торган хәрәкәт юлларында урта, зур һәм эре авыл торак пунктларында төзелгән территорияләр чикләрндө 200-300 метр интервалы булган юл йөрү өлеше (жир өсте) белән бер дәрәжәдә җәяүлеләр кичү юлларын күздә тотарга кирәк.

5.2.3. Жәмәгать транспортының тукталыш пунктлары арасындагы ераклыкны 400-600 метрга кадәр кабул итәргә киңәш ителә.

5.2.4. Халык саны 3 меңнән артык булган авыл торак пунктлары өчен тәкъдим ителә торган 11, 12 һәм 13 таблицаларында күрсәтелгән күрсәткечләр китерелә.

11 таблица

Халыкның җиңел автомобильләрне даими саклау өчен корылмалар белән тәэмин ителеш дәрәжәсе һәм халык өчен әлеге объектларның территорияль яктан үтемлелеге дәрәжәсе буенча тәкъдим ителә торган күрсәткечләр

№ т/б	Автотранспорт чараларын оештырылган саклау урыннарының тибы	Халыкның тәэмин ителеш дәрәжәсе, 1 мең кешегә урын		Халык өчен территорияль үтемлелек дәрәжәсе (метр)
		2015 ел	2025 ел	
1	Шәхси милектә җиңел автомобильләрне саклау өчен	293	396	гомумән алганда, торак пункт буенча – 800 шул исәптән коттедж төзелеше территорияләрендә – 200
2	Ведомство карамагындагы җиңел автомобильләрне саклау өчен	7	8	билгеләнми
3	Таксомотор паркы өчен	5	7	билгеләнми

12 таблица

Уңайлылык дәрәжәсе буенча торак фонды категориясенә карап, халыкның жиңел автомобильләренә саклау өчен корылмалар белән тәэмин ителеш дәрәжәсе буенча тәкъдим ителә торган күрсәткечләр

№ т/б	Уңайлылык дәрәжәсе буенча торак фонды тибы	Урыннар саны	
		жиңел автомобильләренә даими саклау өчен (гомуми мәйданы 100 кв. метр булган машина-урын)	жиңел автомобильләренә вакытлыча саклау (парковка) өчен (1 фатирга исәпләнгән машина урыны)
1	Бик уңайлы	2,9	0,75
2	Уңайлы	2,6	0,63
3	Массакүләм	1,9	0,24
4	Ижтимагый	1,4	0,16
5	Махсуслаштырылган	0,8	0,25

13 таблица

Халыкны төрле билгеләнештәге объектлар янында жиңел автомобильләренә вакытлыча саклау (парковка) өчен ачык мәйданчыклар белән тәэмин итү дәрәжәсенә тәкъдим ителә торган күрсәткечләре

№ т/б	Объект исеме	Үлчәү берәмлеге	Машина урыннары саны	
			2015 ел	2025 ел
1	Административ учреждениеләр	машина-урын/ 100 эшләүче	28	38
2	Югары һәм урта һөнәри белем бирү учреждениеләре	машина-урын/ 100 эшләүче	21	29
3	Сәнәгать предприятиеләре	машина-урын/ Ике чиктәш сменада эшләүче 100 кеше	14	19
4	Мәктәпкәчә учреждениеләр	машина-урын/ 1 объект	задание буенча проектлау, әмма кимендә 2	
5	Гомуми белем бирү учреждениеләре	машина-урын/ 1 объект	задание буенча проектлау, әмма кимендә 2	
6	Хастаханәләр	машина-урын/ 100 койка	7	10
7	Поликлиникалар	машина-урын/ Сменага 100 кеше килү	4	6
8	Көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре	машина-урын / гомуми мәйданы 30 кв. метр	14	19

9	Спорт объектлары	машина-урын / 100 урын	4	6
10	Мәдәни-тамаша учреждениеләре (музейлар, театрлар һ. б.)	машина-урын / 100 урын яки бер тапкыр килүчеләр	21	29
11	Мәдәният һәм ял парклары	машина-урын/ 100 бер тапкыр килүчеләр	10	13
12	Сәүдә үзәкләре, универмаглар, сәүдә мәйданы 200 кв. метрдан артык булган кибетләр	машина-урын/ Сәүдә мәйданының 100 кв. метры	10	13
13	Базарлар	машина-урын/ 50 сәүдә урыны	35	48
14	Эре ресторанныр һәм кафе, клуб учреждениеләре	машина-урын/ 100 урын	21	29
15	Кунакханә	машина-урын / 100 урын	11	15
16	Барлык төр транспорт вокзаллары	машина-урын/ Пик сәгатенә келүчеләр, 100 пассажир	21	29
17	Ял итү зоналарында пляжлар һәм парклар	машина-урын/ 100 бер тапкыр килүчеләр	28	38
18	Урман парклары һәм тьюлыклар	машина-урын/ 100 бер тапкыр килүчеләр	14	19
19	Кыска вакытлы ял базалары	машина-урын/ 100 бер тапкыр килүчеләр	21	29
20	Ял йортлары һәм базалары, санаторийлар, профилакторийлар, туристик базалар	машина-урыннар / 100 кеше ял итүче һәм хезмәт күрсәтүче персонал	7	10
21	Туристтик һәм курорт кунакханәләре	машина-урыннар / 100 кеше ял итүче һәм хезмәт күрсәтүче персонал	21	29
22	Ял итү зоналарында жәмәгать туклануы, сәүдә һәм коммуналь-көнкреш хезмәте күрсәтү предприятелиеләре	машина-урыннар / 100 урын, залларда яки бер тапкыр килүчеләр һәм персонал	14	19

Искәрмә.

Тәүлегенә төрле режимлы объектлар төркеменә хезмәт күрсәтү өчен тукталышларны проектлаганда һәр объект буенча машина урыннарының исәп-хисап санын 10-15 % киметү рөхсәт ителә.

5.2.5. Авыл җирлекләре һәм җирле әһәмияттәге объектларга караган транспорт объектлары цикләрендә автомобиль юлларын проектлауны СП 42.13330.2016 "СНиП 2.07.01-89 * Шәһәр Төзелеше. Шәһәр һәм авыл җирлекләрен планлаштыру һәм төзү" таләпләренә туры китереп карарга кирәк.

5.3. Торак төзелеше объектларын урнаштыру буенча тәкъдимнәр

5.3.1. Торак төзелеше һәм торак төзелеше төрләренәң исәп-хисап күрсәткечләре гамәлдәге һәм фаразлана торган социаль-демографик вазгыятьне һәм халыкның керем дәрәжәсен исәпкә алып башкарылырга тиеш.

5.3.2. Торак төзелешенәң характерына туры китереп, 14 таблицада китерелгән төзелеш төрләре бүленә.

14 таблица

№ т/б	Торак төзелеше тибы	Төзелеш характеристикалары
1	Азкатлы торак төзелеше	биеклегә 3 катка кадәр булган индивидуаль утар төзелеше; биеклектәге 3 катка кадәр блокланган торак йортлар белән төзелеше; биеклегә 4 катка кадәр булган күпфатирлы торак йортлар төзелеше
2	Урта катлы торак төзелеше	5-8 катлы күпфатирлы торак йортлар төзелеше
3	Күп катлы торак төзелеше	биеклегә 9 каттан һәм аннан да югарырак булган күпфатирлы торак йортлар төзү

Торак төзелешенәң төрләрен бүлеп биерү, аларны оештыруга карата таләпләренә билгеләү авыл җирлегеннән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре белән гамәлгә ашырыла.

5.3.3. Торак пунктларда торак төзүнең норматив параметрлары СП 42.13330.2016 "СНиП 2.07.01-89 * Шәһәр Төзелеше. Шәһәр һәм авыл җирлекләрен планлаштыру һәм төзү" таләпләренә туры китереп карарга кирәк.

5.4. Авыл җирлеге халкының мәдәният, массакүләм ял, ял, физик культура һәм массакүләм спорт объектларында норматив ихтыяҗын билгеләү, әлеге объектларны урнаштыру буенча тәкъдимнәр

5.4.1. Авыл җирлеге халкының мәдәният, массакүләм ял, ял, физик культура һәм массакүләм спорт объектларында норматив ихтыяҗын билгеләүне халыкның төрле социаль-демографик төркемнәренә булган ихтыяҗларын канәгатьләндерү зарурилыгы нигезендә гамәлгә ашырырга кирәк.

5.4.2. Әлеге объектларны урнаштыру башка шундый ук объектларның якынлыгын, транспорт элементларын оештыруны, урамнар, юллар һәм җәяүлеләр юллары челтәре белән үзара бәйләнешне исәпкә алып башкарылырга тиеш.

5.4.3. Мәдәният, массакуләм ял, ял, физик культура һәм массакуләм спорт объектларын урнаштыру өчен жир кишәрлекләре күләмен проектлау биреме нигезендә кабул итәргә кирәк.

5.4.4. Физик культура һәм массакуләм спорт объектларын белем бирү мәктәпләренә һәм башка уку йортларының, ял һәм мәдәният учреждениеләренә спорт объектлары белән бергә алып бару рәхсәт ителә.

5.5. Мәгълүматлаштыру һәм элемент объектларын урнаштыру буенча тәкъдимнәр

5.5.1. Яңа төзелешне гамәлгә ашырганда телекоммуникация системаларын, цифрлы эфир телевидениене күмәк кабул итү системаларын урнаштыруны һәм бер үк вакытта өч элемент операторы тарафыннан хезмәт күрсәтү өчен кирәкле булган ябык эчке коммуникацияләр буенча йорт эчендәге элемент чөлтәләрен урнаштыруны күздә тотарга кирәк.

5.5.2. Мәгълүматлаштыру һәм элемент объектларын урнаштыру өчен жир кишәрлекләре мәйданын 15 таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

15 таблица

№ т/б	Объект исеме	Участок мәйданы
1	Почта элементәсе бүлеге	700-1200 кв. метр
2	Автоматик телефон станциясе	0,25 га
3	Автоматик элемент телефон станциясе	0,3 га
4	Концентратор	40-100 кв. метр
5	Терәк-көчәйтү станциясе	0,1-0,15 га
6	Чыбыклы тапшырулар блок - станциясе	0,05-0,1 га
7	Тавыш трансформатор подстанциясе	50-70 кв. метр
8	Кабель телевидениенең техник үзәге	0,3-0,5 га

5.5.3. Элемент предприятиеләре биналарын, зарарлы, коррозия-актив, күңелсез сөрүлек матдәләре һәм тузаннары бүлеп бирү чыганагы булган күрше предприятиеләргә яки технологик процесслы объектларга карата, аларның санитар-яклау зоналарыннан читтә урнаштыру зарур.

5.5.4. Элемент линияләрен урнаштыру «Элемент линияләре өчен жир бүлеп бирү нормалары» СН 461-74 таләпләренә туры китереп башкарылырга тиеш.

5.6. Авыл жирлеге халкының көнкүреш калдыкларын жыю һәм чыгару объектларында норматив ихтыяжын билгеләү, әлеге объектларны урнаштыру буенча тәкъдимнәр

5.6.1. Торак пунктларның торак зоналарында автомобиль транспорты өчен подъездлар белән тәэмин ителгән каты көнкүреш калдыкларын жыю өчен контейнер мәйданчыклары урнаштыруны күздә тотарга кирәк.

Контейнер майданчыкларының тиешле күләмен билгеләү өчен, контейнерлардан файдаланучы халык саныннан, калдыклар жыелу нормасыннан, калдыкларны саклау срокларыннан чыгып эш итәргә кирәк. Контейнерларның исәп-хисап күләме алар барлыкка килгән чорда калдыкларны фактта туплауга туры килергә тиеш.

5.6.2. Көнкүреш калдыкларын жыю нормалары күрсәткечләрен СП 42.13330.2016 "СНиП 2.07.01-89 * Шәһәр Төзелеше. Шәһәр һәм авыл җирлекләрен планлаштыру һәм төзү" таләпләре нигезендә кабул итәргә кирәк.

Жыелган көнкүреш калдыкларының исәп-хисап санын даими (һәр 5 ел саен) факттагы мәгълүматлар буенча ачыкларга кирәк.

16 таблица

Көнкүреш калдыклары төрләре	Елына 1 кешегә көнкүреш калдыклары саны	
	кг	литр
Каты: су, канализация, үзәк жылылык һәм газ белән тәэмин ителгән торак биналардан; башка торак биналардан	190 – 225 300 – 450	900 – 1000 1100 – 2000
Иҗтимагый биналарны исәпкә алып, каты көнкүреш калдыкларының гомуми саны	280 – 300	1400 – 1500
Чокырлардан сыек (канализация булмаганда)	–	2000 – 3500

5.6.3. Контейнер майданчыкларын торак йортлардан, балалар, дөвалау-профилактика учреждениеләреннән, спорт майданчыкларыннан һәм халык ял итә торган урыннардан кимендә 20 метр ераклыкта урнаштырырга кирәк.

5.6.4. Бер майданчыкта урнашкан чүп-чар өчен контейнерлар саны 5 контейнердан артмаска тиеш.

5.6.5. Үзәкләштерелгән ташландык суларны агу системасы белән тәэмин ителмәгән торак йорт территориясендә сыек көнкүреш калдыкларын жыю өчен ишегалды юынтыларын күздә тотарга кирәк.

5.7. Авыл җирлеге халкының төзекләндерү һәм яшелләндерү объектларында норматив ихтыяжын билгеләү, әлеге объектларны урнаштыру буенча тәкъдимнәр

5.7.1. Торак пункт төзелеше чикләрендә төрле билгеләнештәге яшелләндерелгән территорияләрнең чагыштырма авырлыгы (төзелеш территориясенә яшелләндерелгән булуы) 55% ким булмаска тиеш.

Төрле билгеләнештәге яшелләндерелгән территорияләр дигәндә гомуми һәм чикләнгән территорияләрне, үзчәчелүче агач һәм куак үсентеләрен, торак пунктлар территорияләрендә урманнарны аңларга кирәк.

5.7.2. Торак пункттагы яшел үсентеләрне, аның планлаштыру структурасын һәм җирле шартларын исәпкә алып, бердәм система рәвешендә карарга кирәк.

Торак пунктның яңа территорияләрен проеклаганда һәм реконструкцияләгәндә гамәлдәге яшел үсентеләрне максималь рәвештә саклауны һәм куллануны күздә тотарга кирәк.

5.7.3. Гомуми кулланылыштагы яшелләнדרү объектлары майданнарын түбәндәге күләмдә кабул итәргә кирәк:

парклар- кимендә 10 га;

бакчалар-кимендә 3 га;

скверлар-0,5 га.

5.7.4. Торак пунктлар территорияләрендә төзекләнדרү һәм яшелләнדרү объектларын урнаштыру принциплары, объектларның параметрларын СП 42.13330.2016 "СНиП 2.07.01-89 * Шәһәр Төзелеше. Шәһәр һәм авыл җирлекләрен планлаштыру һәм төзү" таләпләренә туры китереп карарга кирәк.

5.8. Зиратларны урнаштыру буенча тәкъдимнәр

5.8.1. Бу бүлектә мәрхүмнең мәетен яки жәсәдләрен күмү юлы белән җирләү юлы белән традицион күмелгән зиратларны урнаштыруга карата таләпләр һәм тәкъдимнәр китерелә.

5.8.2. Зират өчен җир участогы күләме 40 гектардан артмаска тиеш.

5.8.3. Зиратны урнаштырганда халык санының перспективалы үсешен, үлем коэффициентын, гамәлдәге зиратларның булуын, җир участогы нормасын исәпкә алырга кирәк.

5.8.4. Зиратларны торак пунктларның торак төзелеше территориясенә карата аерым яктан урнаштырырга кирәк.

5.8.5. Яңа җирләү урыннары булдыру, гамәлдәге җирләү урыннарын реконструкцияләү экологик һәм санитар-гигиена экспертизасы уңай бәяләмәсе булганда мөмкин.

5.8.6. Авыл зиратларын торак, жәмәгать биналарыннан, спорт-сәламәтләнדרү һәм санатор-курорт объектларыннан кимендә 50 метр ераклыкта урнаштырырга кирәк.

5.8.7. Зират өчен бирелгән участок түбәндәге таләпләргә туры килергә тиеш: торак пункттан, ачык сулыклардан һәм сулыклардан капма-каршы якка авыш булу;

су басу зонасыннан читтә урнашкан булу;

грунт суларының максималь торышы булган җир өсләгеннән 2,5 метрдан да ким булмаган грунт суларының торышы дәрәжәсенә ия булу;

коры, йомшак туфракка (супесчанка, комлы) 1,5 метр тирәнлектә һәм аннан да түбәнрәк, туфракның дымлылыгы 6-18% чикләрендә.

5.8.8. Зиратлар территориясендә юл челтәрен, су сибү системасын, шахталар коеларын, тышкы яктылыкны күздә тотарга кирәк.

5.8.9. Җирләү участкаларының күләмен 17 таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

17 таблица

Бер урында бер дәрәжәдә җирләү саны	Җирләү участогы күләме	
	Киңлеге, метр	Озынлыгы, метр
1	1,0	2,0
2	1,8	2,0

3	2,6	2,0
4	3,6 / 1,8	2,0 / 4,0
5	2,6	4,0
6	2,6	4,0

6. ИСӘП-ХИСАП КҮРСӨТКЕЧЛӨРЕН НИГЕЗЛӨҮ БУЕНЧА МАТЕРИАЛЛАР

6.1. Нормативлар түбөндөгө норматив хокукий актлар таләплөрөнө туры китереп әзерләнде:

2004 елның 29 декабрәнән 190-ФЗ номерлы Россия Федерациясенә шәһәр төзелешә кодексы;

«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәгә 131-ФЗ номерлы Федераль закон;

«Жирләү һәм жирләү эшә турында» 1996 елның 12 гыйнварыннан 8-ФЗ номерлы Федераль закон;

«Татарстан Республикасында шәһәр төзелешә эшчәнлегә турында» 2010 елның 25 декабрәндәгә 98-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы;

«2014 елга кадәр ижтимагый инфраструктура, социаль хезмәт күрсәтүлә белән тәмин ителешнә социаль гарантияләре дәрәжәсен билгеләү турында» 2009 елның 26 гыйнварындагы 42 номерлы Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карары (30.05.2013 елга үзгәрешлә белән)

6.2. Нормативларны әзерләгәндә түбөндөгә норматив документлар кулланылды:

СП 42.13330.2016 "СНиП 2.07.01-89 * Шәһәр Төзелешә. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү";

СП 31.13330.2012 "СНиП 2.04.02-84 * Су белән тәмин итү. Тышкы челтәрлә һәм корылмалар";

СП 32.13330 2018 "СНиП 2.04.03-85 Канализация. Тышкы челтәрлә һәм корылмалар";

СП 59.13330.2020 "СНиП 35-01-2001 биналар һәм корылмаларның халыкның аз хәрәкәтләнүчә төркемнәре өчен үтемләгә";

СанПиН 2.1.3684-21 "Шәһәр һәм авыл жирлекләре территорияләрен карап тотуга, су объектларына, эчәргә яраклы суга һәм эчәргә яраклы су белән тәмин итүгә, атмосфера һавасына, туфракка, торак биналарга, житештерү, жәмәгәт биналарын эксплуатацияләүгә, санитария-эпидемияләргә каршы (профилактика) чаралар үткәргә һәм үткәргә карата санитар-эпидемиологик таләпләр";

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2013 елның 27 декабрәнән 1071 карары белән расланган Татарстан Республикасының шәһәр төзелешә проектлаштыру буенча Республика нормативлары;

Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районының шәһәр төзелешә проектлаштыруның жирле нормативлары.

6.3. Нормативларны әзерләгәндә исәпкә алынды:

авыл жирлегенә административ-территориаль бүленешә;

авыл жирлегенә социаль-демографик составы һәм халык тыгызлыгы;

табигать-климат шартлары;

Югары Ослан муниципаль районы һәм Югары Ослан авыл җирлегенең социаль-икътисады үсеш программалары;

авыл җирлегенең социаль-икътисады үсеше фаразы;

җирле үзидарә органнарының һәм кызыксынган затларның тәкъдимнәре

6.4. Нормативларның төп өлешендә авыл җирлеге халкының тәэмин ителешенең минималь рөхсәт ителгән минималь дәрәжәсенең исәп-хисап күрсәткечләре һәм авыл җирлеге халкы өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган кадәр үтемле булу дәрәжәсенең исәп-хисап күрсәткечләре билгеләнгән җирле әһәмияттәге объектлар исемлегенә Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексының 29.2 статьясындагы 4 өлешендә күрсәтелгән таләпләре, шулай ук нормативлар проектын эшләү буенча техник задание белән билгеләнгән.